

Milada Jiřina Burgerov

NOVNA

k svatým manželům Martinovým

Karmelitánské nakladatelství
Kostelní Vydří 2015

vodem

Modlit se k svatému manželskému pru není pro nás přlš obvykl, protože si svatost spojujeme spíše s jednotlivci.

V dneřn době však ve všech směrech (ve společnosti i v církvi) vnímáme vzájemnou provázanost, teologicky řeceno, že jsme jedním „mystickm tělem“, jehož jednotliv udy se neustále ovlivņj, v tom dobrm i zlm.

Toto vedom nás přvd k potřeb být „svat spolene“, k náhledu, že cesta svatosti může i m být cestou společnou, komunitn. Na cestě za Bohem putujeme spolu, vzjemn si pomáháme, neseme břemena jedni druhých, v lásce se jeden druhému odevzdáváme – vdyt jsme stvořeni k obrazu života Trojice.

Církev na tuto skutečnost poukázala, když 19. října 2008 blahořecila jíž druh manelsk pr – Lud-

vka a Zélii Martinov* (prvním byl italsk pr Luigi a Maria Beltrame Quattrocchiov, kter blahořecil 21. října 2001 sv. Jan Pavel II., 18. října 2015 na biskupsk synod o rodině papež František manžele Martinov jako první manelsk pr svatořecil). Z řeholního života nm takov svědeckví zase podva blahoslaven komunita karmelitek z Compigne, čtrnáct pražských frantiřknskch mučedníků nebo z doby nedvn mučedníci – trapist z Tibhirine.

Tato novna m pomoci vsem manelskm prm (ale i vsem ostatním, kter jj jakkoliv způsob společenství) nejen předkládat svatým manželům Martinovým vsechny tzkosti a obtíže svého rodinného života, ale chce je i povzbudit, aby přjali a jili vzjemn vztah jako společnou cestu ke svatosti. Vdyt Ludvík a Zélie, jak zdůraznil kardinál Sarai-va př jejich blahořecen, pochopili, že se „mohou stát svatými nikoliv navzdory manželství, ale pve v něm a skrze n“.

*Zélie (vysl. Zeli) a Martin (vysl. Marten).

1. DEN Povolání

„Hospodin Bůh řekl: 'Není dobré, že člověk je sám. Udělám mu pomocníka, který by se k němu hodil.' Hospodin Bůh seslal na člověka hluboký spánek, a když usnul, vzal jedno z jeho žeber a to místo uzavřel masem. Hospodin Bůh pak ze žebra, které vzal z člověka, vytvořil ženu a přivedl ji k člověku. Ten zvolal: 'To je konečně kost z mých kostí a tělo z mého těla. Bude se nazývat manželkou, neboť z manželky byla vzata.' Proto muž opustí otce i matku a přidrží se své ženy a budou jeden člověk.“ (Gn 2,18.21-24)

„Chci se stát svatou...“ (dopis Zélie, CF 110).

„Ano, mám cíl, tím cílem je milovat Boha z celého srdce“ (dopis Ludvíka dcerám, 1889).

„Jakou radost cítí naše srdce při pomyslení, že naše rodina tak něžně miluje Ježíše. To je moje stálá útěcha. Či není naše rodina panenská, rodina lilií...?“ (dopis Terezie, DT 104).

8

pro věrnost Božímu zákonu. Svátost manželství si udělují po tříměsíční známosti o půlnoci 13. července 1858, jemu je třicet čtyři let, jí šestadvacet.

Odevzdávají se sobě navzájem a darují si vzájemně ten největší poklad, který oba vlastní: touhu plně sloužit Bohu a milovat ho celým svým srdcem. A to až do té míry, že si zpočátku myslí, že jejich manželství má být podobné manželství josefskému, tedy panenské. Po několika měsících však na radu moudrého zpovědníka od tohoto záměru ustoupí.

Z jejich svazku vzejde devět dětí; přesto můžeme říci, že panenské zůstalo. Panenství totiž není záležitostí těla, ale ducha – a Bůh zůstal v jejich pohnutkách vždy na prvním místě.

Litanie k sv. Ludvíku a Zélii Martinovým

„Pán Bůh mi dal otce a matku, kteří byli víc hodni nebe než země“ (dopis Terezie, DT 261).

Ludvík ani Zélie původně neviděli naplnění svého života v manželství. Toužili odevzdat se Bohu, on jako augustiniánský kanovník ve švýcarských Alpách, ona jako vincentka ve službě nemocným. Oba byli odmítnuti, on pro neznalost latiny, ona pro chatrné zdraví.

Zdá se tedy, že manželství je pro ně „náhradním programem“, ke kterému jsou spíše přinuceni životními okolnostmi. Jejich spiritualita se však vyznačuje třemi principy: „svrchovanost Boha“, „důvěra v jeho prozřetelnost“ a „odevzanost do jeho vůle“. Díky tomu oba v srdci přijmou, že právě cesta manželství je pro ně cestou posvěcení.

Ona to pozná díky vnitřnímu hlasu, který zaslechne při prvním setkání s Ludvíkem, on to stvrzuje svatebním darem Zélii, medailí, na které je vyobrazen Tobiáš a Sára, jejichž manželství bylo zpečetěno

9

Modlitba

Dobrý Otče, tys ukázal svatým Ludvíkovi a Zélii cestu manželství jako prostředek vzájemného posvěcení, růstu v lásce a služby tobě i bližním. Prosíme tě, vyslyš na jejich přímlyvu prosbu, o kterou tě prosíme ..., a dej, abychom tě i my následovali celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí. Skrže Krista, našeho Pána. Amen.

2. DEN Vzájemný vztah

„Podřizujte se jeden druhému z úcty ke Kristu. Ženy ať jsou podřízeny svým mužům, jako kdyby to byl sám Pán. Muž je totiž hlavou ženy, podobně jako je Kristus hlavou církve. Muži, každý z vás ať miluje svou ženu, jako Kristus miloval církev a vydal sám sebe za ni, aby ji posvětil a očistil koupelí ve vodě a slovem. Tím si chtěl církev připravit slavnou, bez poskvrny, vrásky nebo něčeho takového, aby byla svatá a bez vady. Tak také muž má mít svou ženu rád jako vlastní tělo.“

(Ef 5,21–23.25–28)

„Jsem s ním stále velmi šťastná, hodně mi zpříjemňuje život. Můj muž, to je svatý člověk. Přála bych takového každé ženě“ (dopis Zélie, CF 1).

„Celý den jsem v duchu s tebou; říkám si: ‚Teď dělá právě toto.‘ Nemohu se dočkat, až budu u tebe, milý Ludvíku. Miluji tě z celého srdce

12

trné součástky. Naproti tomu Zélie byla v mnoha směrech v manželství dominantnější. Schopnost této dynamické, podnikavé a velmi realistické ženy řídit praktické záležitosti byla tak veliká, že si obchod s alençonskými krajkami ponechávala i při velké domácnosti, devaterém těhotenství a četných nemocích dětí. Její pracovní den měl až osmáct hodin. Byla společenská a inteligentní, dokázala se velmi dobře sdílet. Svým příbuzným napsala mnoho dopisů, v nichž se projevuje její velké literární nadání.

Přesto manžele Martinovy pojil hluboký a něžný vztah, který se zřetelně projevoval zvláště v době, kdy byli od sebe tělesně vzdáleni. Z jejich dopisů můžeme vytušit, jak silné bylo jejich pouto a jak důležité místo zaujímal každý z nich v srdci toho druhého. Svými povahami se doplňovali a pomáhali si vyvážit své negativní tendence. Zélie měla díky svému pochmurnému dětství sklon k úzkostem a sklíčenosti, ale Ludvíkova uklidňující přítomnost

14

a cítím, že strádání, které v tvé nepřítomnosti prožívám, mou lásku ještě zvětšuje. Nemohla bych žít v odloučení od tebe. Libám tě stejně, jako tě miluji“ (dopis Zélie, CF 108).

„Drahá přítelkyně, (...) nemohu se dočkat, až budu u tebe. Nemusím ti ani říkat, jak mě tvůj dopis potěšil. (...) Libám vás z celého srdce a těším se, až budu s vámi. (...) Tvůj manžel a opravdový přítel, jenž tě miluje na celý život“ (dopis Ludvíka, CF 2).

Dalo by se říci, že povahy Ludvíka a Zélie nemohly být rozdílnější. On měl uměleckou duši, byl romantik a samotář (toužil po tichu a častokrát se stahoval do ústraní, aby meditoval), rád a často cestoval, byl vnímavý pro krásu přírody a umění. Miloval hudbu, při rodinných oslavách rád zpíval písně nebo recitoval básně, měl výtvarné nadání, které zdědily jeho dcery. Miloval své řemeslo hodináře, které vyžadovalo velikou přesnost a soustředění na nepa-

13

jí pomáhala, aby byla radostnou, vitální a něžnou manželkou a matkou. Ona zase obrušovala hrany, když se Ludvík nechal unést svým příliš přímým a „spravedlivým“ smýšlením, pomáhala mu, aby například laskavě jednal s dělníci (která si to moc nezasluhovala), nebo mu bránila, aby se příliš neuzavíral do samoty.

Jejich komunikace byla upřímná a hluboká. Sdílejí se o každodenních drobnostech, vyprávějí si o tom, co prožily děti. Mnoho jejich rozhovorů se týká víry, rádi čtou životopisy svatých a povídají si o nich. Umí také respektovat prostor a soukromí toho druhého. Ludvík se pravidelně uchyluje do samoty nebo odchází na pout, Zélie si vyhrazuje čas na svou korespondenci s bratrem a sestrou.

Láska k Bohu dává manželům Martinovým sílu milovat se láskou stále větší a čistější.

Litanie k sv. Ludvíku a Zélii Martinovým

15

Modlitba

Dobrý Otče, tys vedl svaté Ludvíka a Zélie i přes jejich odlišné povahy k vzájemnému respektu, úctě, přátelství a lásce. Prosíme tě, vyslyš na jejich přímou prosbu, o kterou tě prosíme ..., a dej, abychom i my přes všechny odlišnosti tvořili ve společenstvích, v kterých žijeme, jednotu srdcí a myslí. Skrze Krista, našeho Pána. Amen.

3. DEN

Život s Bohem

„Napodobujte Boha jako jeho milované děti a žijte v lásce, jako i Kristus miloval nás a zcela vydal sebe za nás jako dar v obět', vůni Bohu velmi příjemnou. Žijte jako děti světla. Ovoce toho světla totiž záleží ve všestranné dobrotě, spravedlnosti a v životě podle pravdy. Zkoumejte, co se líbí Pánu. Když mezi sebou mluvíte, užívejte slov ze žalů, chvalozpěvů a duchovních písní; ze srdce zpívejte a hřejte Pánu. Děkujte stále Bohu Otci za všechno ve jménu našeho Pána Ježíše Krista.“
(Ef 5,1-2.8-10.19-20)

„Zatím je třeba, milé dcerušky, dobře sloužit Pánu Bohu a snažit se, abychom si zasloužili být jednou mezi světci“ (dopis Zélie, CF 155).

„Blahobyť, z něhož se těší (Ludvík), nemohu přisuzovat ničemu jinému než zvláštnímu požehnání, jež je plodem jeho věrného zachování neděle“ (dopis Zélie, CF 140).

16

„Když si pomyslím, co Pán Bůh, v něhož jsem vložila všechnu důvěru a do jehož rukou jsem svěřila péči o své záležitosti, udělal pro mě a mého manžela, nemohu pochybovat o tom, že jeho božská Prozřetelnost se se zvláštní péčí stará o své děti“ (dopis Zélie, CF 1).

Máme-li správně pochopit všechny ostatní aspekty rodinného života Martinových, musíme začít u jejich vztahu k Bohu. Ten i v manželství u nich zůstal na prvním místě. Je to zdroj, ze kterého všechno ostatní vychází. Jejich touha po svatosti neskončila s nezdarem řeholního povolání. Postupně se učili, že svatost nespočívá ve volbě životního stavu, ale v důvěřivých a láskyplných odpovědích na Boží výzvy v každodenní existenci. Je to naprosté spolehnutí se na něj zakotvené v realitě všedního dne.

K tomuto cíli využívají prostředky posvěcování, běžné všem křesťanům: svátosti, modlitbu, život ve farnosti. Středem jejich života a první aktivitou

17

každého dne byla mše svatá. Denně chodívali v půl šesté ráno na první mši svatou, které se říkalo mše chudých. K svatému přijímání přistupovali čtyřikrát i pětkrát v týdnu, což bylo v době jansenistické svátostné praxe velice často. Na každé svaté přijímání se intenzivně připravovali a vedli k tomu i děti. Posílali je do klášterního internátu, aby se mohly dobře připravit na první svaté přijímání. Neděle se u nich světívala s puritánskou přísností.

Martinovi byli úzce spjati se svou farností. Účastnili se liturgických slavností, procesí, rekolekcí i misí. Zélie se stala členkou třetího řádu sv. Františka, Ludvík se rád modlil na poutích, jak na vyprošení milostí, tak na poděkování Pánu. Modlitba pro ně byla něčím samozřejmým, u sochy, nyní známé jako „usmívající se Panna Maria“, se večer scházela celá rodina.

Tyto všechny „skutky“ by však nebyly ničím, kdyby je nedoprovázely životní postoje: důvěra v Boha, zřikání se vlastní vůle, víra v Boží dobro-

tivou prozřetelnost. O této žité spiritualitě konec konců podává to nejlepší svědectví jejich dcera Terezie, jejíž malá cesta je zcela jistě dokonalým rozvinutím spirituality jejich rodičů.

Litanie k sv. Ludvíku a Zélii Martinovým

Modlitba

Dobrý Otče, život svatých Ludvíka a Zélie se stal bohoslužbou všedního dne, v němž ti celým svým srdcem vzdávali chválu. Prosíme tě, vyslyš na jejich přímluvu prosbu, o kterou tě prosíme ..., a dej, abychom i my svým životem konali duchovní bohoslužbu a přinášeli sami sebe v oběť svatou, čistou a tobě milou. Skrže Krista, našeho Pána. Amen.

20

prozřetelností. Začala jsem s ní tedy zacházet co nejpřívětivěji, vyhýbala jsem se hubování, říkala jsem jí, že vidím, že chce být hodná a dělat mně radost, a že jí důvěřuji. Mělo to na ni kouzelný účinek, nejen přechodný, ale i trvalý...“ (dopis Zélie, CF 117).

Pro manžele Martinovy je výchova dětí posláním i štěstím (chtějí je „*vychovat pro nebe*“ – CF 192); zažijí v tom ale i největší očišťování a utrpení. Od počátku touží po početné rodině a Pán jim požehná devíti dětmi, z nichž se ovšem dospělého věku dožije jen pět dcer.

Všechny děti jsou od narození zasvěceny Panně Marii. Záhy za sebou, během pěti let (1860–1864) se Martinovým narodí první čtyři dcery (Marie, Pavlína, Leonie a Helena). Při narození poslední se začínají projevovat Zéliiny zdravotní potíže, které způsobují, že není schopná děti sama kojit. V následujících osmi letech (1866–1873) se jim narodí

22

4. DEN

Děti

„Pak vzal dítě, postavil ho před ně, objal ho a řekl jim: ‘Kdo přijme jedno z takových dětí kvůli mně, mne přijímá; a kdo mne přijme, nepřijímá mne, ale toho, který mě poslal.’“

(Mk 9,36–37)

„Já mám děti ráda k zbláznění. Narodila jsem se proto, abych je měla“ (dopis Zélie, CF 83).

„Máme jich už pět, a to nepočítám ty, které mohou přijít, protože neztrácím naději, že budu mít ještě tři nebo čtyři děti!“ (dopis Zélie, CF 32).

„První měsíc jsem ji hubovala (Leonii), když něco neudělala dobře, a bylo to tak časté, že jsem nedělala téměř nic jiného ... Viděla jsem, že z té malé udělám nešťastné dítě, a to jsem nechtěla; chtěla jsem být vůči ní Boží

21

dalších pět dětí, z nich ovšem přežije jen Celina a Terezie; dva synové, Ludvík a Jan, a dcera Melanie Terezie umírají záhy po narození, zemře i pětiletá Helenka.

Martinovi se snaží děti vychovávat v atmosféře důvěry. Sama Zélie zažila chladné a příkré dětství, a proto usiluje o to, aby její děti byly otevřené a sdílné. Často si říkají, že se mají rádi. Když je však třeba, neváhají rodiče přidat k něze ráznost a autoritu. Samy dcery později dosvědčí, že byly vychovávány laskavě, ale důsledně. Zélie zastávala tuto výchovnou metodu: musí se zorat půda, s důvěrou se spo-lehnout na závlahu z nebe, obdělávat, jak nejlépe umíme, a nechat na Pánu Bohu, aby on dal vyrašit květům a uzrát plodům. Výchova tedy probíhá s Bohem a pro Boha. Spíše než slovy se Martinovi snaží svědčit silou příkladu, co znamená křesťanský život. Chtějí být svým dětem živými obrazy Boha.

Velkou výzvu v tomto směru představovala výchova třetí dcery Leonie. Od počátku bylo zřejmé,

23

že je fyzicky i mentálně zaostalejší než ostatní děti, projevovala se problematicky a uzavřeně. Martinovi u ní vyzkouší všechny možné prostředky, aby jí pomohli. I když jsou mnohdy bezradní, nepřestávají ji svěřovat Bohu: „*Doufám proti vší naději. Čím větší jsou s ní problémy, tím víc si namlouvám, že Pán Bůh nedopustí, aby taková zůstala. Budu se k němu modlit, dokud se nenechá obměkčit*“ (dopis Zélie, CF 117).

Martinovi si uvědomují, že pouze Bohu náleží „autorská práva“ ohledně jejich dětí a že oni jsou pouhými jeho zmocněnci (toto přesvědčení se ještě prohloubí při ztrátě jejich čtyř dětí). Své děti svěřují Bohu. Spoléhají na Boží prozřetelnost, že jim je pomůže vychovávat.

Litanie k sv. Ludvíku a Zélii Martinovým

24

5. DEN Práce

„Pro Boží milosrdenství vás, bratři, vybízím: přinášejte sami sebe v oběť živou, svatou a Bohu milou! To ať je vaše duchovní bohoslužba. A nepřizpůsobujte se už tomuto světu, ale změňte se a obnovte svoje smýšlení, abyste dovedli rozeznat, co je vůle Boží, co je dobré, bohulibé a dokonalé. Láska ať je bez přetvářky. Mějte v ošklivosti zlo, přidržujte se dobra. V horlivosti neochabujte, duchem buďte horliví, služte Pánu, v naději se radujte, v soužení buďte trpěliví, v modlitbě vytrvalí. Nedychtete po věcech vysokých, ale spíše se sklánějte k věcem obyčejným.“

(Řím 12,1-2.9.11-12.16)

„*To ta šibalka alençonská krajka mi ztrpčuje život: když mám příliš mnoho objednávek, jsem otrokyně, a je to opravdu tvrdé otroctví; když je jich málo a já si představím, že mám na krku dvacet tisíc franků režijních nákladů a dělnice,*

26

Modlitba

Dobrý Otče, tys daroval svatým Ludvíkovi a Zélii děti, aby je vychovali pro tebe. Prosíme tě, vyslyš na jejich přímluvu prosbu, o kterou tě prosíme ..., a daruj i nám plodnost života a důvěru v tvé vedení. Skrze Krista, našeho Pána. Amen.

25

keré jsem tak těžko hledala, musím poslat k jiným výrobcům, je to tak trochu důvod trápit se, a proto z toho mám noční můry“ (dopis Zélie, CF 15).

„*Pán Bůh, který je dobrý Otec a nikdy svým dětem nenakládá víc, než mohou unést, mi odlehčil břemeno, alençonská krajka zvolnila tempo“* (dopis Zélie, CF 34).

„*Vždycky pracuji s nadějí“* (dopis Zélie, CF 44).

Prvních třináct let (1858–1870) společného života vlastní Martinovi dvě firmy. Ludvík se v mládí vyučil hodinářství a zlatnictví, absolvoval kvůli tomu i několikaletou stáž ve Štrasburku a v Paříži. Po návratu si v Alençonu otevřel obchod s hodinami a šperky.

Zélie se vyučila krajkářství. Po celý život pokládala toto rozhodnutí za přímé vnuknutí Matky Boží (dostala je 8. prosince). Otevřela si dílnu, ve které zaškolovala dělnice, kreslila jim předlohy, přijíma-

27

la objednávky a jednala se s zákazníky. Pro velkou zručnost a dobrý vkus měla hodně pohledávek, a tak rychle vydělávala.

Aby zabezpečila své děti (sama vyrůstala v chudobě), bývala někdy vzhůru od půl páté ráno až do jedenácti hodin večer. Zcela se obětuje pro rodinu, vnímá, že ji Pán vybízí, aby si nic nenechávala pro sebe a všechen čas věnovala službě. Přesto musí hledat zdravou rovnováhu; dělá to tím, že každý den odevzdává své záležitosti Bohu: „*Když jsem začínala se svým podnikem, úplně jsem z toho onemocněla; teď jsem mnohem rozumnější, dělám si mnohem méně starostí a ve všech mrzutých záležitostech, jež mě potkávají nebo mohou potkat, jsem odevzdaná. Řeknu si, že Pán Bůh to takhle dopouští, a pak už na to nemyslím*“ (CF 26).

Po šesti letech (1863) jí ve firmě začal pomáhat manžel; ten nakonec (1870) svůj obchod úplně uzavřel, aby se mohl zcela věnovat firmě manželky. Je zodpovědný za finance, má na starosti jednání

28

Modlitba

Dobrý Otče, svatí Ludvík a Zélie prožívali svůj královský a kněžský úkol jako laici ve světě a posvěcovali se prací svých rukou. Prosíme tě, vyslyš na jejich přímluvu prosbu, o kterou tě prosíme ..., a dej, abychom i my jako královské kněžstvo plnili ve světě poslání, které jsi nám určil. Skrze Krista, našeho Pána. Amen.

30

s klienty, přijímá objednávky, kupuje materiál a zajišťuje dodávky.

I v této oblasti manželé poznávají, že jim Boží prozřetelnost pomáhá, takže postupně disponují menším majetkem. Nepracují pro to, aby hromadili své jmění nebo postoupili na společenském žebříčku. Nemění svůj životní styl, ten zůstává prostý. Požehnání přisuzují zvláště svěcení neděle. Tento den je v jejich čtvrti dnem trhu, a tedy i dnem zvýšeného provozu. Ačkoliv je všichni přemlouvají, aby měli otevřené obchody, oni nejsou přesvědčeni, že by mohli něco získat porušováním Božího přikázání. Neděle je pro ně dnem zbožnosti a rodinného života.

Litanie k sv. Ludvíku a Zélii Martinovým

29

6. DEN Životní zkoušky

„Jsem přesvědčen, že utrpení tohoto času se nedají srovnat s budoucí slávou, která se zjeví na nás. Celé tvorstvo nedočkavě čeká, až se Boží synové zjeví ve slávě. A není samo. I my, ačkoliv už máme první dary Ducha, i my sami uvnitř naříkáme a očekáváme své přijetí za syny, vykoupení našeho těla. Kdo by nás mohl odloučit od lásky Kristovy? Snad soužení nebo útisk nebo pronásledování nebo hlad nebo bída nebo nebezpečí nebo zabití? Ale v tom ve všem skvěle vítězíme skrze toho, který si nás zamiloval.“

(Řím 8,18-19.23.35.37)

„*Vidíte, milá sestro, je to velké dobro mít dítě v nebi, ale pro člověka není o nic méně bolestné, když ho ztratí, jsou to velká soužení našeho života*“ (dopis Zélie, CF 72).

„*Nicméně, drahý příteli, nereptejme, dobrý Bůh je Pán, může nás pro naše dobro nechat tak*

31

či onak trpět, avšak jeho pomoc a milost nám nikdy nebudou chybět“ (dopis Zélie, CF 71).

„Bůh nikdy nikomu nedává to, co je nad jeho síly. Byla jsem zdrcená prací a starostmi všeho druhu, ale měla jsem pevnou důvěru, že mám posilu shůry“ (dopis Zélie, CF 98).

Přestože Martinovi slouží věrně Bohu, nevyhne se jim v životě utrpení, ba naopak.

Vysvětlení podává Zélie v jednom dopise svému bratru Isidorovi, když se potýkal s problémy se svou lékárnou: „On, jemuž nic nepřekáží, nás z toho vytáhne, až zjistí, že už jsme dost trpěli. A pak poznáš, že za svůj úspěch nevděčíš ani svým schopnostem, ani své inteligenci, ale jedině Bohu, tak jako já se svou alençonskou krajkou. Toto přesvědčení je velmi blahodárné, sama jsem to zakusila. Víš, že všichni máme sklony k pýše, a často si všimnu, že ti, kdo nabyli jmění, jsou nesnesitelně namyšlení. Je jisté, že trvalá prosperita vzdaluje od Boha. Touto cestou své

32

vzdanost, odvaha a duchovní síla. Martinovi rostou v pokoře, uvědomují si, že nejsou pány nad životem a smrtí. „Dobrý Bůh je Pánem, nemusí mě žádat o dovolení“ (CF 65). „To dítě je šťastné a to mě utěšuje“ (CF 61), píše Zélie. Přes všechnu prožitou bolest nesnese, když někdo tvrdí, že je lepší děti nemít než je ztratit: „Nedomnívám se, že trápení a starosti mohou být poměřovány s věčnou blažeností mých dětí“ (CF 72).

Smrt dětí není pro Martinovy tabu, jsou živými členy rodiny, mluví spolu o nich, zakoušejí s nimi společenství svatých a těší se na společné shledání v nebi. I nejmladší Terezie vypráví o duchovní pomoci svých sourozenců v nebi. Martinovi život svůj i svých dětí svěřují Bohu. Utrpení a smrt pak již nejsou absurdní, ale stávají se, jak tvrdí jejich svatá dcera, „ranami lásky“ (DT 94).

Litanie k sv. Ludvíku a Zélii Martinovým

34

vyvolené nikdy nevedl, napřed prošli výhnní utrpení, aby se očistili“ (CF 81).

I když životní zkoušky ohledně práce byly těžké, Martinovi prožijí období bolesti, které je zasáhne daleko citelněji a které bude snesitelné jen v odevzanosti do vůle Boží. Zapříčiní ho smrt jejich nejdražších. Od roku 1866, zřejmě kvůli počínající rakovině prsu, nemůže Zélie své děti kojit. Je odkázána na službu kojných. Prožijí čtyřleté období, v němž přicházejí o oba toužebně očekávané syny, malou dcerušku i pětiletou Helenku. Zélii v této době umírá i otec.

Tváří v tvář utrpení se projevuje pravý charakter člověka. Je jisté, že si Martinovi prošli obdobím hlubokého zármutku a potřebovali dát prostor svému truchlení. „Mám srdce zlomené bolestí a zároveň naplněné nebeskou útěchou“ (CF 38). „Můj Bože, jak je pro mě to neustálé utrpení obtížné! Už nemám ani za groš odvahy“ (CF 41), přiznává Zélie. Ale v tomto čase se zároveň postupně upevňuje jejich ode-

33

Modlitba

Dobrý Otče, svatí Ludvík a Zélie prošli výhnní utrpení a stali se čistou obětí, ve které jsi našel zalíbení. Prosíme tě, vyslyš na jejich přímluvu prosbu, o kterou tě prosíme ..., a dej i nám statečnost a vytrvalost při snášení životních zkoušek. Skrze Krista, našeho Pána. Amen.

35

7. DEN Služba bližním

„Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale neměl lásku, jsem jako znějící kov a cimbál zvučící. Kdybych měl dar prorokovat, rozuměl všem tajemstvím, ovládal všechno, co se může vědět, a víru měl v nejvyšší míře, takže bych hory přenášel, ale neměl lásku, nejsem nic. A kdybych rozdal všechno, co mám, a pro druhého do ohně skočil, ale neměl lásku, nic mi to neprospěje. Láska je shovívavá, láska je dobrosrdečná, nezávidí, láska se nevychloubá, nenadýmá, nedělá, co se nepatří, nemyslí jen a jen na sebe, nerozčiluje se, zapomíná, když jí někdo ublíží, má zármutek, když se dělá něco špatného, ale raduje se, když lidé žijí podle pravdy.“

(1 Kor 13,1-6)

„Na cestě zla i na cestě dobra je těžký jenom první krok; potom tě bude unášet proud“ (dopis Zélie, CF 1).

36

z plamenů starou paní. A o matce Celina napíše, že „stejně jako otec měla i ona velkou lásku k chudým, ať se ocitli v jakékoliv nesnázi, nebála se námahy a její velkodušnost byla bezmezná. Často jsem v domě viděla ubožáky, které ubytovala a dávala jim peníze.“

Martinovi zaměstnávali nejméně devět dělnic, kterým platili okamžitě, protože každé zdržení mzdy jim připadalo jako nespravedlnost. Zaměstnankyně měly Zélii velmi rády, jedna o ní svědčí, že je to „velmi spravedlivá žena, hodná na dělnice, odvážná, která umí pracovat, svěťice“.

Ujímají se i ostatních členů rodiny. Žijí s nimi rodiče Ludvíka, později i ovdovělý otec Zélie, o kterého se až do jeho smrti starají. Se služebnou, která s nimi bydlí, zacházejí jako s rovným členem rodiny, a když je nemocná, Zélie ji neváhá obsluhovat.

Půjčují peníze lidem kolem sebe: Zéliinu bratru Isidorovi, podnikům, s nimiž spolupracují, soukromým osobám v nouzi, obchodům, jimž hrozí

38

„Se služkami nezacházím hůř než s dětmi. Musí cítit, že je máme rádi, je třeba jim projevovat sympatie a nechovat se k nim odměřeně“ (dopis Zélie, CF 29).

„Můj Bože, jak je to smutné (umírá víru nepraktikující sousedka), dům bez náboženství! Jak děsná se jí chystá smrt! Doufám, že Pán Bůh se nad tou ubohou ženou smiluje; měla tak špatné vychování, že všechno je u ní odpustitelné“ (dopis Zélie, CF 216).

Ludvík i Zélie byli hluboce přesvědčeni, že každého člověka, s nímž se setkávají, jim posílá sama Prozřetelnost. Z jejich života je známo mnoho událostí, které to dotvrzují. Ujímají se například ubohé rodiny, kterou potkají na ulici, a zatímco Ludvík muži shání práci, Zélie jim dává najíst a povídá si s nimi. Ludvík neváhá vícekrát rozehnat muže, kteří se perou na nože, jako vynikající plavec zachrání několik lidí před utonutím, při požáru vyvede

37

zavření. Jsou velkodušní věřitelé, půjčují bez úroků. I když jim hrozí, že během války o všechno přijdou, od svých dlužníků nic nevymáhají a nakonec jim peníze nechají. V rodinném rozpočtu je vždy část pro chudé, na dobročinné sbírky a pro církev. Když Lisieux postihnou záplavy, Martinovi okamžitě odblokují kapitál, aby mohli pomáhat postiženým. Ludvíkovo heslo bylo: „Dávej, stále dávej a čiň lidmi šťastnými“.

Za nejcennější pomoc ovšem považují podporu duchovní, nikoliv materiální. Spása duší je pro ně prioritou, na srdci jim zvláště leží obrácení hříšníků. Všem umírajícím z jejich čtvrti se snaží zajistit přijetí svátostí. Živé i zemřelé odevzdávají Pánu při každodenní účasti na mši svaté. Každý důležitý úmysl pokládají na eucharistický stůl.

Litanie k sv. Ludvíku a Zélii Martinovým

39

Modlitba

Dobrý Otče, tys dal svatým Ludvíkovi a Zélii nezištnou obětavost a velkodušnou lásku k bližním. Prosíme tě, vyslyš na jejich přímlovu prosbu, o kterou tě prosíme ..., a dej i nám široké a otevřené srdce pro potřeby našich bližních. Skrze Krista, našeho Pána. Amen.

40

*„Hodně se modli, moje maličká, za úspěch pouti do Chartres, které se zúčastním a při které se shromáždí mnoho poutníků z naší krásné Francie u nohou svaté Panny ve snaze získat milosti, jež naše vlast tolik potřebuje, aby byla hodna své minulosti“
(dopis Ludvíka, CF 102).*

Martinovi nejsou uzavřeni ve svém světě, ale jsou velmi pozorní k tomu, co se kolem nich děje, ať na úrovni města nebo celé země. Zvláště Ludvík čte pravidelně deník La Croix a v této době, plné antiklerikálních postojů, se zajímá o politický vývoj Francie. Společenská situace katolíků je velmi znepokojuje, a když se například dozvídají o vraždě pařížského arcibiskupa v době Pařížské komuny, jsou velmi otřeseni. Ludvík se politicky neangažuje, jeho „boj“ je duchovní. Účastní se modlitebních poutí, po válce v roce 1870 se připojuje k velké pouti do Chartres, aby tam prosil za vlast. Před velkými de-

42

8. DEN Život ve světě

„Milování, jako cizince a přistěhovalce vás napomínám: zdržujte se tělesných žádostí, protože ony bojují proti duši. Veďte mezi pohany vzorný život. Oni sice o vás mluví jako o špatných lidech, ale když budou pozorovat, že konáte dobro, budou velebit Boha v den navštívení. Kvůli Pánu se podřizujte každému lidskému zřízení: ať už je to král jako svrchovaný vládce, nebo místodržitelé. Jednejte jako lidé svobodní, a ne jako lidé, kteří svobodou zakrývají svou špatnost, ale chovejte se jako Boží služebníci. Všechny ctěte, bratry milujte, Boha se bojte, krále mějte v úctě.“

(1 Petr 2,11-13.16-17)

„Vlastně, co můžeme chtít? Až tohle soužení pomine (Prusové vstoupili do Alençonu), posbíráme trosky toho, co zbude, a zařídíme se tak, abychom s tím málem mohli žít“ (dopis Zélie, CF 66).

41

klaracemi politiků dává přednost praktické pomoci trpícím lidem kolem sebe.

Jako katolíci své doby spojují Martinovi svou víru s patriotismem (Francie je známá jako „prvorozená dcera církve“) a žijí v obavách z antiklerikální levice. Snaží se nenásilně potvrzovat svou víru, i když spory mezi katolíky a antiklerikály jsou stále četnější (například Ludvíka, který se vrací z pouti do Lurd a na hrudi má připevněný malý červený křížek, urážejí na nádraží a málem ho odvedou na policejní stanici pod záminkou, že radnice zakázala, aby se poutníci vraceli v procesí).

Osobně se jich dotkne pruská válka, vyhlášená v roce 1870. Když Prusové postupně obsadí Francii a dospějí až k Alençonu, Martinovi jsou svědky žalostné podívané: polovina obyvatel města hromadně odchází na západ, lidé ukrývají svůj majetek a perou se mezi sebou. Zélie smutně popisuje situaci rodiny i své země: „Je vidět jenom smutek a plení, je mi z toho těžko u srdce. Jsme opravdu nešťastní

43

tak jako nikdy“ (CF 63). Během ostřelování jsou nuceni schovat se do sklepa, jejich dům však zůstává ušetřen. V něm se posléze ubytují prušti vojáci, ke kterým se však Martinovi chovají bez zášti. I když se dům ocitne po válce v žalostném stavu, Martinovi se ze všeho rychle dostávají.

Ludvíka i Zélii rmoutí náboženská lhostejnost a bez komplexů svědčí o své víře svým příkladem, modlitbami i skutky. Jsou jim blízké i vzdálenější misie a připojují se k úmyslům univerzální církve. Ludvík každý rok dává velký dar na Pontifikální misijní dílo, Zélie je zapsána do společenství, které se modlí za obrácení východních národů. Touží po knězi – misionáři, a Bůh jejich touhu vyslyší sobě vlastním způsobem, když jim dá dceru, která se stane patronkou misí.

Litanie k sv. Ludvíku a Zélii Martinovým

44

9. DEN

Nemoc, smrt a oslavení

„K němu přistupujte, k živému kameni, který lidé sice odhodili, ale který je v Božích očích vyvolený a vzácný, a vy sami se staňte živými kameny pro duchovní chrám, svatým kněžstvím, které přináší duchovní oběti, Bohu příjemné skrze Ježíše Krista. Jste 'rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid patřící Bohu jako vlastnictví, abyste rozhlašovali, jak veliké věci vykonal' ten, který vás povolal ze tmy ke svému podivuhodnému světlu.“

(1 Petr 2,4–5.9)

„Chtěla bych, abyste se moc netrápili a abyste se odevzdali do vůle Boží; kdyby mě měl za užitečnou na této zemi, jistě by nedopustil, abych dostala tuto nemoc, protože jsem ho tolik prosila, aby mě z tohoto světa neodvolával, dokud mě budou děti potřebovat. Zkrátka, nevidím věci černě, je to veliká milost, kterou

46

Modlitba

Dobrý Otče, tys dal svatým Ludvíkovi a Zélii velkou lásku k vlasti a živou touhu svědčit o své víře. Prosíme tě, vyslyš na jejich přímluvu prosbu, o kterou tě prosíme ..., a dej i nám misionářskou horlivost a touhu po spáse duší. Skrze Krista, našeho Pána. Amen.

45

*mně Pán Bůh dává. Ať je tomu jakkoliv, využijme příhodného času, jenž nám zbývá, a ne-
trapme se; ostatně, vždycky se stane jenom to,
co bude chtít Pán Bůh“ (dopis Zélie, CF 177).*

*„Všechno, co vidím, je nádherné, ale stále je to
pozemská krása a naše srdce se nenasytí ničím,
dokud neuvidí nekonečnou krásu, která je
v Bohu“ (dopis Ludvíka, CF 229).*

*„Mám naléhavou potřebu děkovat a vybídnout
vás, abyste děkovali Pánu Bohu, protože
cítím, že naše rodina, třebaže velmi prostá,
má tu čest být mezi těmi, které mají u našeho
láskyhodného Stvořitele výsadní postavení“
(dopis Ludvíka, CF 231).*

Na konci svého života prožijí Zélie i Ludvík křížovou cestu utrpení, při níž se budou moci ještě radikálněji připodobnit svému Pánu. Pro Zélii to bude předčasná smrt (umírá ve svých necelých 46 letech na rakovinu prsu s velmi bolestivými metastázami

47

do krčních obratlů), kdy bude muset opustit své nejdražší, včetně ještě nedospělých dcer. Je to pro ni růst v radikální odpoutanosti a důvěře v Pána, že se o její rodinu postará.

Ludvíka čeká v důsledku mozkové arteriosklerózy (kornatění tepen) a urémie (špatného fungování ledvin a hromadění dusíkatých látek v krvi) mnohaleté postupné chřadnutí. Onemocnění zasáhne jeho intelekt i psychické schopnosti, a proto bude muset být v posledních letech života umístěn do ústavu, tehdejší psychiatrické léčebny. Celá rodina je otcovým onemocněním hluboce zasažena, protože to v tehdejší době znamenalo něco velmi pokořujícího. Jestliže dříve dcery viděly ve svém otci věrný obraz nebeského Otce, nyní, po zpracování zkoušky, se jim stává ikonou trpícího Syna. Sám pan Martin se po smrti manželky a odchodu tří dcer na Karmel nabízí Pánu. Tato oběť je přijata a dostává podobu poníženosti a pokoření, ztotožnění se s trpícím služebníkem podle Izaiáše.

48

Modlitba

Dobrý Otče, tys dal svatým Ludvíkovi a Zélii milost, že se stali živými kameny tvé církve a svůj život přinesli jako oběť tobě příjemnou. Prosíme tě, vyslyš na jejich přímluvu prosbu, o kterou tě prosíme ..., a dej, abychom i my rostli ve víře, naději a lásce a svým životem se připodobnili tvému Synu. Skrze Krista, našeho Pána. Amen.

50

Plodnost a svatost života Martinových by možná zůstala lidským očím skryta, kdyby se jejich nejmladší dcera nestala „největší světicí moderní doby“ a její svatořečení nezpůsobilo v církvi „uragán slávy“. I když se o Martinových zpočátku mluví pouze jako o rodičích Terezie, s rostoucí znalostí života této rodiny se lidé postupně začínají zajímat i o ně samotné. Můžeme zde mluvit o dvojí vazbě: malou cestu duchovního dětství, díky níž se jejich dcera stala učitelkou církve, Terezie zcela jistě objevila také díky příkladu života svých rodičů. A protože církev uznala tuto cestu posvěcení, otevřela se možnost vyzdvižení k úctě oltáře nejen všem „velkým“ duším, ale i těm „obyčejným“ a prostým, kteří – podobně jako Martinovi – žijí svůj nepatrný život s velikou láskou.

Litanie k sv. Ludvíku a Zélii Martinovým

49

Zkratky

CF – Louis et Zélie Martin, *Correspondance familiale*
1863–1885, Cerf 2004
DT – *Dopisy sv. Terezie od Dítěte Ježíše*

Text novény čerpá z publikace:

Hélène Monginové, *Rodiče Terezie z Lisieux*,

Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2009

51

Litanie k svatým Ludvíkovi a Zélie Martinovým

Pane, smiluj se. Pane, smiluj se.
Kriste, smiluj se. Kriste, smiluj se.
Pane, smiluj se. Pane, smiluj se.

Bože, náš nebeský Otče, smiluj se nad námi.
Bože Synu Vykupiteli světa, smiluj se nad námi.
Bože Duchu Svatý, smiluj se nad námi.
Bože v Trojici jediný, smiluj se nad námi.

Svatá Maria, Matko Boží, oroduj za nás.

Svatí Ludvíku a Zélie Martinovi, orodujte za nás.
Svatí Ludvíku a Zélie Martinovi, rodiče svaté Terezie
od Dítěte Ježíše, orodujte za nás.
Svatí Ludvíku a Zélie Martinovi, kteří jste svou víru
a naději vložili v Pána, orodujte za nás.

52

Svatí Ludvíku a Zélie, kteří jste se každý den
věrně modlili, orodujte za nás.
Svatí Ludvíku a Zélie, kteří jste sdíleli misionářskou
horlivost církve, orodujte za nás.
Svatí Ludvíku a Zélie, kteří jste vždy důvěřovali
Panně Marii, orodujte za nás.
Svatí Ludvíku a Zélie, kteří jste důvěrně poznali
utrpení a nemoc, orodujte za nás.
Svatí Ludvíku a Zélie, kteří nyní v nebi hledíte
na svatou Tvář, orodujte za nás.
Svatí Ludvíku a Zélie, bděte nad našimi rodinami.
Svatí Ludvíku a Zélie, ochraňujte naše rodiny.
Svatí Ludvíku a Zélie, přimlouvejte se za naše rodiny.

Beránku Boží, který snímáš hříchy světa,
 smiluj se nad námi.

Beránku Boží, který snímáš hříchy světa,
 smiluj se nad námi.

Beránku Boží, který snímáš hříchy světa,
 smiluj se nad námi.

54

Svatí Ludvíku a Zélie, kteří jste své manželství
žili ve věrnosti, orodujte za nás.
Svatí Ludvíku a Zélie, kteří jste dali život
devíti dětem, orodujte za nás.
Svatí Ludvíku a Zélie, kterým čtyři děti zemřely
v útlém věku, orodujte za nás.
Svatí Ludvíku a Zélie, kteří jste své děti vychovali
ve víře, orodujte za nás.
Svatí Ludvíku a Zélie, kteří jste toužili po svatosti
pro sebe a pro své děti, orodujte za nás.
Svatí Ludvíku a Zélie, kteří jste své děti obětovali
Pánu, orodujte za nás.
Svatí Ludvíku a Zélie, kteří jste zajišťovali obživu
své rodiny prací vlastních rukou, orodujte za nás.
Svatí Ludvíku a Zélie, kteří jste milovali
horlivou a účinnou láskou také potřebné bližní,
 orodujte za nás.
Svatí Ludvíku a Zélie, kteří jste čerpali sílu
z každodenního slavení eucharistie, orodujte za nás.

53

Modleme se:

Bože, tys dal svatým Ludvíkovi a Zélie Martinovým
milost kráčet cestou svatosti křesťanských manželů
a rodičů; dopřej i nám, abychom tě podle jejich
příkladu a s jejich pomocí milovali a věrně ti sloužili
každý ve svém povolání. Skrze tvého Syna ...

55

Ludvík Martin (1823–1894) a Zélie Guérinová (Martinová) (1831–1877) pocházeli z důstojnických rodin ve Francii. Oba toužili po řeholním životě; později poznali, že mají jít k Bohu cestou manželství. Byli oddáni v Alençonu dne 13. července 1858 po tříměsíční známosti.

Během následujících patnácti let se jim narodilo devět dětí, sedm dívek a dva chlapci, z nichž čtyři (dvě dívky a oba chlapci) zemřely v období čtyř let. Pět dcer se stalo řeholnicemi (čtyři bosými karmelitkami, jedna vizitantkou v řádu Navštívení). Nejmladší z dcer, Terezie od Dítěte Ježíše a Svaté Tváře (1873–1897), byla v roce 1925 svatořečena a v roce 1997 prohlášena učitelkou církve.

Ve svém životě dokázali Martinovi skloubit namáhavou práci (Ludvík se vyučil hodinářství a zlatnictví, Zélie byla odbornicí na výrobu alençonských krajek) s radikální službou Bohu a rodinným životem. Prošli si mnohými zkouškami a utrpením, a to i v závěrečné fázi svého života, kdy Zélie umírá na

rakovinu prsu a později Ludvík pro pokročilou arteriosklerózu s progresivní paralýzou.

Jejich proces byl otevřen v roce 1957. Papež Jan Pavel II. dne 26. března 1994 deklaroval jejich hrdinské ctnosti a prohlásil je za ctihodné. V roce 2008 lékařská komise Kongregace pro svatořečení uznala, že na jejich přimluvu byl zázračně uzdraven malý Pietro Schiliri z Itálie. Narodil se s nedostatečně vyvinutými plicemi, byl odkázán na dýchací přístroj a lékaři považovali jeho případ za beznadějný. Na misijní neděli 19. října 2008, v roce stopadesátého výročí svatby Martinových, prohlásil papež Benedikt XVI. Ludvíka a Zélii za blahoslavené. Na misijní neděli 18. října 2015, v průběhu biskupské synody o rodině, papež František manžele Martinovy jako první manželský pár v dějinách církve svatořečil, když byl uznán zázrak uzdravení malé Carmen z Valencie ve Španělsku, která se narodila v 28. týdnu těhotenství s mnohačetnými komplikacemi. Jejich liturgická památka se slaví 12. července.

Chronologie rodiny Martinovy

1823 – 22. srpna: narození Ludvíka Martina jako třetího dítěte Petra Františka a Marie Anny Fanny Martinových.

1831 – 23. prosince: narození Marie Zélie Guérinové jako druhého dítěte Izidora a Luízy Jany Guérinových.

1858 – 13. července: svatba Ludvíka Martina a Zélie Guérinové

1860 – 22. února: narození první dcery Marie. Karmelitkou se stala 15. října 1886 (sr. Marie od Nejsvětějšího Srdce). Umírá 19. ledna 1940.

1861 – 7. září: narození druhé dcery Pavlíny. Karmelitkou se stala 2. října 1882 (sr. Anežka od Ježíše). Umírá 28. července 1951.

1863 – 3. června: narození třetí dcery Leonie. Dne 28. ledna 1899 se stala vizitantkou jako sestra Františka Terezie. Umírá 16. června 1941. V současné době byl zahájen její beatifikační proces.

1864 – 13. října: narození čtvrté dcery Heleny, která pak umírá 22. února 1870.

1866 – 20. září: narození prvního syna Josefa Ludvíka. Umírá 14. února 1867.

1867 – 19. prosince: narození druhého syna Josefa Jana Křtitele. Umírá 24. srpna 1868.

1869 – 28. dubna: narození páté dcery Celiny. Karmelitkou se stala 14. září 1894 (sr. Jenovéfa od Svaté Tváře). Umírá 25. února 1959.

1870 – 16. srpna: narození šesté dcery Melánie Terezie. Umírá 8. října 1870.

1873 – 2. ledna: narození posledního dítěte, dcery Terezie. Na Karmelu žije od 9. dubna 1888 jako sr. Terezie od Dítěte Ježíše a Svaté Tváře. Umírá 30. září 1897. Dne 29. dubna 1923 beatifikace, 17. května 1925 svatořečení, 19. října 1997 prohlášení sv. Terezie jako učitelky církve.

1877 – 28. srpna: umírá Zélie Martinová.

1894 – 29. července: umírá Ludvík Martin.

1957–1960: na základě lidové zbožnosti a velkého množství žádostí jsou otevřeny beatifikační procesy Ludvíka a Zélie Martinových; procesy jsou zpočátku vedeny samostatně, teprve později se sloučí.

1994 – 26. března: prohlášení jejich heroických ctností; sv. Jan Pavel II. je prohlašuje za ctihodné.

2008 – 19. října: papež Benedikt XVI. je prohlašuje za blahoslavené.

2015 – 18. října: papež František je svatořečí.